

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/20/2019
Identifikačné číslo spisu: 7615219837
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7615219837.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. B., bývajúceho v J. XX, zastúpeného JUDr. Zuzanou Kollárovou, advokátkou so sídlom v Spišskej Novej Vsi, Zimná 59, proti žalovanému P. B., bývajúcemu v J. XXX, zastúpenému JUDr. JCLic. Tomášom Majerčákom, PhD., advokátom so sídlom v Košiciach, Južná trieda 28, o určenie vlastníckeho práva, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 2C/480/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 10. mája 2018 sp. zn. 5Co/313/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 10. mája 2018 sp. zn. 5Co/313/2017 a rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves z 26. mája 2017 č.k. 2C/480/2015-78 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou domáhal, aby súd určil, že je vlastníkom «pozemku, ktorý zodpovedá dielu 1 v zmysle geometrického plánu, o výmere 190 m², ktorý pôvodne patril do parcely E-KN č. 932/2, dnes zapísanej na LV č. XXXX, k.ú. J. a ktorá výmera je dnes začlenená do parcely C-KN č. 930/9 - orná pôda o výmere 304 m², zapísanej na LV č. XXX, k.ú. J.» (v ďalšom texte aj ako „sporná nehnuteľnosť“). Ako rozhodujúce skutočnosti uviedol, že v katastri nehnuteľností je žalovaný neoprávnené evidovaný ako vlastník spornej nehnuteľnosti titulom dedenia po svojej matke W. B., pretože menovaná nenadobudla vlastnícke právo k nej na základe notárskeho osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva zo 4. júna 1997, pretože tu taký právny dôvod nadobudnutia vlastníckeho práva nebol.

2. Okresný súd Spišská Nová Ves (súd prvej inštancie) rozsudkom z 26. mája 2017 č.k. 2C/480/2015-78 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému, na účet jeho zástupcu, náhradu trov konania. Na odôvodnenie rozhodnutia, okrem iného, uviedol: «V posudzovanej právnej veci súd vychádza z názoru, že bolo preukázané, že matka žalovaného, W. B., rod. I., podľa notárskej zápisnice zo dňa 4.6.1997 užívala ako svoju vlastnú „diel 1“ parcely o výmere 190 m² v celosti na podklade neformálneho prevodu od vtedajšieho vlastníka K. T. v roku 1953 za kúpnu cenu 3 000,-- Sk. Žalobca

len spochybnil, ale v konaní nepreukázal, že predmetom neformálneho prevodu nebol i „diel 1“ o výmere 190 m². Tvrdeniu žalovaného zodpovedá to, že jeho rodičia nadobudli neformálnym prevodom i pozemok „diel 1“, že jeho právni predchodcovia mali vydané stavebné povolenie na výstavbu rodinného domu na parcele č. 932/2 k. ú. J. ešte v roku 1953, pozemok nerušene užívali od roku 1953, po smrti matky žalovaného W. B. v roku 2011 sporný diel parcely je vo vlastníctve žalovaného a tiež nebol nikým upovedomený a rušený, že pozemok užíva. Súd nezistil rozpor medzi tvrdením právnej predchodkyne žalovaného, W. B., že nadobudla vlastnícke právo vydržaním podľa predmetného osvedčenia o vydržaní» (body 34 a 35. odôvodnenia). Na inom mieste (body 36. až 39. odôvodnenia) súd prvej inštancie uviedol, že «Všeobecným predpokladom, aby súd žalobe (akéhokolvek druhu) vyhovel, je právny záujem žalobcu, teda záujem na tom, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný, aby mal zmysel. ... Napriek tomu, že podaná žaloba má všetky náležitosti podľa § 127 Civilného sporového poriadku, teda obsahuje označenie strán, úplné opísanie rozhodujúcich skutočností a žalobný návrh, súd považuje žalobu za nedôvodnú i keď ide o žalobu, ktorá je úplná s ohľadom na to, že z nej je zrejmé to, čoho, proti komu a na základe akých skutkových tvrdení sa žalobca domáha. Jeho právne postavenie sa nezmení a má k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že u žalobcu absentuje naliehavý právny záujem, jeho tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, naopak do tejto neistoty sa podanou žalobou dostal žalovaný, ktorý preukázanou relevantnou genézou nadobudnutia vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti časti parcely registra E KN 932/2 „diel 1“ vo výmere 190 m² je v pozícii ohrozeného vlastníka, i keď poskytnuté informácie Okresným úradom Spišská Nová Ves, katastrálnym odborom svedčia v jeho prospech». Súd prvej inštancie svoje úvahy naostatok (bod 40. odôvodnenia) uzavrel s tým, že: «Teória procesného práva podmieňuje úspech účastníka konania v spore unesením dvoch bremien. ... Účastník, ktorý neoznačil dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení, nesie nepriaznivé dôsledky v podobe takého rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať zo skutkového stavu zisteného na základe vykonaných dôkazov. Dôsledkom toho tvrdenie účastníka nie je preukázané (v tom zmysle, že ho súd nepovažuje za pravdivé) ani na základe navrhnutých dôkazov, je pre účastníka nepriaznivé rozhodnutie. Na základe uvedeného súd žalobu zamietol, lebo žalobca nepreukázal svoje tvrdenie, že predmetom neformálneho prevodu medzi právnym predchodcom žalovaného a starým otcom žalobcu, nebol „diel 1“. Súd vzal v úvahu, že právny predchodca žalovaného a ani sám žalovaný v užívaní parcely neboli nikdy rušení, nie sú známe žiadne nezhody ohľadom dotknutej parcely, čo potvrdil aj svedok O. A.».

3. Krajský súd v Košiciach (odvolací súd) rozsudkom z 10. mája 2018 sp.zn. 5Co/313/2017 potvrdil odvolaním žalobcu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Rozhodol tak majúc za to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a vec správne posúdil aj po právnej stránke. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia, okrem iného, uviedol, že «K dôvodom uvedeným v rozsudku súdu prvej inštancie v podstate vyplýva, že žalovaný nemal uniesť dôkazné bremeno o tom, že by on sám sporný pozemok nadobudol darovaním od svojej matky v roku 1991 (lebo on sa cíti byť jeho vlastníkom a to aj napriek osvedčeniu o dedičstve sp.zn. 7D 132/2011 zo dňa 28.10.2011). Žalovaný nadobudol parc. č. 930/9 kat.úz. Teplička zapísanú na LV č. 983 a to titulom dedenia po svojej matke W. B., rod. I. ... Žalobca síce v odvolaní namieta, že geometrický (polohopisný) plán č. 93-00-25-56-922-430 dokazuje, že jeho rodičia mali mať zameraný dvor o výmere 623 m² a ide o pozemok, ktorý kúpili od p. T., starého otca žalobcu, pričom išlo o zameranie z roku 1956. V prospech tvrdenia odvolania je i výmer ONV v Spišskej Novej Vsi sp.zn. XI-711.2-1954, ktorým bola povolená stavba rodinného domu jeho otcovi O. B. na parc. č. 932/2, čo má súvisieť s polohopisným plánom z roku 1956, ale toto nepreukázali. Bolo preukázané tvrdenie žalovaného, že jeho rodičia nadobudli neformálnym prevodom i pozemok diel 1, jeho právni predchodcovia mali vydané stavebné povolenie na výstavbu rodinného domu na parc. č. 932/2 k.ú. J. ešte v roku 1953, pozemok nerušene užívali od roku 1953 a po smrti matky žalovaného W. B. v roku 2011 sporný diel parcely už je vo vlastníctve žalovaného aj zapísaný a nebol nikým napádaný, resp. rušený, že by pozemok užíval. Žalobca teda neuniesol dôkazné bremeno a súd prvej inštancie správne konštatuje v odôvodnení rozsudku, že nebol zistený rozpor medzi tvrdením predchodkyne žalovaného matky W. B., že nadobudla vlastnícke právo vydržaním podľa osvedčenia o vydržaní. Z uvedeného vyplýva, že ak prijal právny záver súd prvej inštancie, že podľa žaloby mal žalobca nadobudnúť darovacou zmluvou v roku 1991 predmetný pozemok a ďalej Osvedčením o vyhlásení o vydržaní vlastníctva k nehnuteľnosti, ktoré bolo spísané až v

roku 1995, tento záver je správny, lebo tvrdenia žalobcu neboli preukázané a sú neudržateľné z hľadiska zisteného skutkového stavu. Napokon žalobca mal do roku 2015, kedy bola žaloba o určenie podaná na súde prvej inštancie takmer 20 rokov na uplatnenie si svojich vlastníckych práv, nevedno prečo sa nevenoval svojim vlastníckym právam a tak dlho čakal, lebo tu platí prísna právna vlastnícka zásada, že sa vlastníci majú starať o svoje práva (iura vigilantibus). Treba doplniť, že pri aplikácii § 215 ods.1, 2, § 137 CSP s prihliadnutím na § 63 zák. č. 323/92 Zb. sa súd prvej inštancie nedopustil chyby, a to aj v prípade návrhu na určenie vlastníckeho práva k dielu („diel 1“ o výmere 190 m²). Predpoklady nadobudnutia vlastníctva žalobca ešte podľa obyčajového práva platného na Slovensku nespĺnil do 31.12.1950, a súd prvej inštancie aj vysvetlil, prečo aj fakticky držiteľ nemohol sa stať vlastníkom, napr. ak už na začiatku držby vedel držiteľ o tom, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne alebo sa zmocnil nehnuteľnosti bez právneho dôvodu a bol si vedomý toho, že mu vec nepatrí, potom nebol dobromyseľný. Ani ďalšie podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním neboli splnené, Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. účinný od 1.1.1951 do 1.1.1952 pre vydržanie nehnuteľnosti ustanovoval už 10 ročnú lehotu. Ani z hľadiska krivdy, ktorá sa mala stať žalobcovi na tom skutkovom základe, že namietal, keď ako predseda MNV, ktorý bol v obci Teplička v rokoch 1981-1990 (v čase podpísania daného vyhlásenia už ním nebol a pôsobil mimo obce) si myslel, že to čo je ohradené, je vo vlastníctve rodičov žalovaného a sporná parcela však ohradená v danom čase nebola, čo však došlo až pred podaním tejto žaloby, a napokon ani tvrdenie odvolateľa, že: „nikdy inokedy obdobné prehlásenie pre žiadnu inú osobu nepodpisoval a svedok O. A., ktorý je podpísaný na prehlásení svojou výpoveďou vlastne vyvrátil to, že mal podpísať prehlásenie z roku 1997 nejakej právne skutočnosti, keď uviedol, že relevantnú vedomosť o týchto okolnostiach nemá“, nie je spôsobilé privodiť zmenu, lebo opak nebol preukázaný».

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „CSP“) Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že dovolací súd žalobe vyhovie. Podľa žalobcu spôsob, akým odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie, je «arbitrárny, a teda nezákonný a zakladajúci dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP». Okrem iného tvrdí, že nie je zjavné, ako odvolací súd dospel k záveru uvedenému v bode 9. odôvodnenia, že «žalovaný (zrejme správne žalobca, poznámka dovolacieho súdu) nemal uniesť dôkazné bremeno o tom, že by on sám sporný pozemok nadobudol darovaním od svojej matky v roku 1991». Súd riadne neodôvodnil ani to, na základe čoho mal preukázané, že rodičia žalovaného nadobudli neformálnym prevodom spornú nehnuteľnosť, tak ako je uvedené v bode 12. odôvodnenia. To, že nie je evidovaný ako vlastník spornej nehnuteľnosti zistil až potom, ako si žalovaný pozemok oplotil, čo hneď riešil a súd preto nesprávne konštatoval, že žalovaný a ani jeho predchodcovia neboli pri užívaní pozemku rušení. Žalobca považuje za zmatečné aj odôvodnenie v bode 14., že «podľa žaloby mal žalobca nadobudnúť darovacou zmluvou v roku 1991 predmetný pozemok a ďalej Osvedčením o vyhlásení o vydržaní vlastníctva k nehnuteľnosti, ktoré bolo spísané až v roku 1995». Za nezrozumiteľné žalobca považuje odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu aj v bode 15., keď odvolací súd uvádza, že «Predpoklady nadobudnutia vlastníctva žalobca ešte podľa obyčajového práva platného na Slovensku nespĺnil do 31.12.1950, a súd prvej inštancie aj vysvetlil, prečo aj fakticky držiteľ nemohol sa stať vlastníkom, napr. ak už na začiatku držby vedel držiteľ o tom, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne alebo sa zmocnil nehnuteľnosti bez právneho dôvodu a bol si vedomý toho, že mu vec nepatrí, potom nebol dobromyseľný. Ani ďalšie podmienky nadobudnutia vlastníctva vydržaním neboli splnené, Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. účinný od 1.1.1951 do 1.1.1952 pre vydržanie nehnuteľnosti ustanovoval už 10 ročnú lehotu». V ďalšom žalobca namieta nesprávne hodnotenie dôkazov v bode 11. a 16. rozsudku odvolacieho súdu. K vade § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namietal nesprávne právne posúdenie v otázke naliehavého právneho záujmu a neunesenia dôkazného bremena žalobcom.

5. Žalovaný navrhol dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, skúmajúc najprv splnenie podmienok prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na v poradí prvý uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP), zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z tzv.

zmätočnosť väd uvedených v tomto ustanovení, znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť (a zároveň dôvodnosť) dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rozmeru, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

9. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba tiež uviesť, že podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, zaoberať sa najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

10. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej nožnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

11. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným

spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

12. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

13. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania. Argument, s ktorým má súd povinnosť sa vyrovnáť, musí byť jazykovo a gramaticky jasný a zrozumiteľný, presný a konkrétny.

14. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom a rozhodnutiami súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu k naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f/CSP. Táto vada spočíva v niektorých častiach v nedostatočnom, rozpornom až v nezrozumiteľnom odôvodnení rozsudkov v podstatných otázkach, v otázkach od zodpovedania ktorých záviselo správne rozhodnutie veci. Súd prvej inštancie a ani odvolací súd svoje rozhodnutia riadne neodôvodnili, svoje právne a skutkové závery vyslovili bez jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky skutkovo a právne relevantné otázky a na zmeny v skutkových tvrdeniach strán.

15. V preskúmvanej veci je žaloba (podľa v nej uvedených a v konaní neskôr zistených skutočnostiach) založená na tvrdení, že žalovaný je nesprávne evidovaný v katastri nehnuteľností ako vlastník spornej nehnuteľnosti titulom dedenia po svojej matke W. B., pretože menovaná nenadobudla vlastnícke právo k nej na základe notárskeho osvedčenia vyhlásenia o vydržaní vlastníckeho práva zo 4. júna 1997, pretože tu taký právny dôvod nadobudnutia vlastníckeho práva nebol. Skutočným vlastníkom spornej nehnuteľnosti je žalobca na základe darovacej zmluvy z 27. februára 1991 spísanej formou notárskej zápisnice sp. zn. N 69/91, Nz 69/91, registrovanej 27. februára 1991 pod č.k. R I 472/91.

16. Opodstatnenosť žalobou uplatneného práva na určenie vlastníckeho práva žalobcu bola teda závislá na posúdení otázky, či právna predchodkyňa žalovaného bola neskoršie, v roku 1997, dôvodne zapísaná ako vlastníčka spornej nehnuteľnosti na základe notárskeho osvedčenia o vyhlásení o vydržaní vlastníckeho práva.

17. Súdna prax pripustila v súvislosti s osvedčeniami vydanými štátnymi notármi žalobu o určenie, že žalovaný nespĺňal podmienky oprávnenej držby (nie je oprávneným držiteľom-napr. rozsudky dovolacieho súdu m.m. sp. zn. 4MCdo/24/2008 a 3 Cdo 103/2003 <.). Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) listiny a osvedčovacie doložky vyhotovené v rámci notárskej činnosti, ich osvedčené odpisy, potvrdenia a výpisy z notárskych centrálnych registrov a listiny vyhotovené pri činnosti podľa odseku 2 sú verejnými listinami. Podľa § 205 CSP listiny vydané orgánmi verejnej moci v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitným predpisom vyhlásené za verejné, potvrdzujú pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak.

18. Podľa dovolacieho súdu, súd prvej inštancie sa nevysporiadal s uvedenou nosnou otázkou sporu dostatočne. V jeho odôvodnení absentuje vysvetlenie niektorých skutkových a právnych záverov a v niektorých častiach trpí odôvodnenie jeho rozhodnutia vnútornou rozpornosťou. Jeho argumentácia nie je v každom prípade jazykovo a gramaticky jasná, zrozumiteľná, presná a konkrétna.

19. Súd prvej inštancie, po tom, ako ponajprv ustálil, že žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcu nie dôvodná, a že teda žalovaný, ako dedič po svojej matke, v prospech ktorej bolo vydané osvedčenie vyhlásenia o vydržaní, je vlastníkom spornej nehnuteľnosti (podľa dovolacieho súdu sa totiž inak nedajú vyložiť závery súdu prvej inštancie uvedené v bodoch 34., 35. a 40. odôvodnenia jeho rozhodnutia), tiež ustálil, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení («... Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že u žalobcu absentuje naliehavý právny záujem, ... » (bod 39. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie).

20. V právnej praxi (napr. rozhodnutie dovolacieho súdu sp.zn. 4Cdo/56/2009, ale aj množstvo iných rozhodnutí) je jednoznačne ustálené, že nedostatok naliehavého právneho záujmu na žalobou požadovanom určení je dôvodom na zamietnutie žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal vecou v jej merite (tento nedostatok bráni zaoberať sa vecou z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku). Ak teda súd prvej inštancie dospel k záveru o nedostatku naliehavosti právneho záujmu žalobcu na ním požadovanom určení, nemal sa s vecou zaoberať z hľadiska opodstatnenosti či neopodstatnenosti žaloby o určenie vlastníckeho práva.

21. Dovolací súd prinajmenšom za mylný, resp. za zmätočne odôvodnený považuje záver súdu prvej inštancie o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu v danom spore. K tomu považuje dovolací súd za potrebné urobiť veľmi stručný exkurz o tomto procesnom predpoklade prípustnosti určovacej žaloby. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti žaloby o určenie, či tu právo je alebo nie je (§ 137 písm. c/ CSP), musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca práve tým, určenia čoho sa domáha, dosiahne v danom právnom vzťahu odstránenie spornosti a ochranu svojich práv alebo oprávnených záujmov. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany žalobcovho práva a či snád len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba vždy skúmať so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Dovolací súd už v rozsudku sp. zn. 3Cdo/98/2004 (na ktorý poukázal aj v neskoršom rozsudku sp. zn. 1Cdo/91/2006 <. a ktorý opätovne pripomenul v uznesení sp. zn. 3Cdo/36/2007), uviedol, že určovacia žaloba je spravidla prípustná pri spornosti práv k nehnuteľnostiam evidovaných v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže privodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu. Ide o prípady, ak určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah strán a vo vzťahu k nehnuteľnostiam, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže byť podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností (pozri napr. R 24/1995, rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 6Cdo/392/2013, 1Cdo/3/2003, 4Cdo/105/2013, 2Cdo/163/2005).

22. Súd prvej inštancie z uvedených hľadísk otázku naliehavosti právneho záujmu žalobcu na ním požadovanom určení zjavne neskúmal, keď tento nedostatok procesnej prípustnosti žaloby vyvodil z toho, že «Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že u žalobcu absentuje naliehavý právny záujem, jeho tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, naopak do tejto neistoty sa podanou žalobou dostal žalovaný, ktorý preukázanou relevantnou genézou nadobudnutia vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti časti parcely registra E KN 932/2 „diel 1“ vo výmere 190 m² je v pozícii ohrozeného vlastníka, i keď poskytnuté informácie Okresným úradom Spišská Nová Ves, katastrálnym odborom svedčia v jeho prospech». Tento záver považuje dovolací súd za nesprávny a odporujúci si záverom uvedeným v bode 31. rozsudku, podľa ktorého «Osvedčenie vydané podľa § 63 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok), je podkladom pre zápis do evidencie nehnuteľností - do katastra a týmto zápisom sa stane osoba uvedená v osvedčení evidovaným vlastníkom tam uvedených nehnuteľností. Po zrealizovaní zápisu osvedčenia z hľadiska vlastníckych vzťahov je podstatný vlastnícky stav vyplývajúci z katastra nehnuteľností. V prípade nesprávneho zápisu

alebo iných nezrovnalostí nie je podstatné už notárom vydané osvedčenie, ale zapísaný stav v evidencii nehnuteľností a nápravu tohto stavu možno dosiahnuť vlastníckou žalobou. Rozpor medzi účastníkmi konania ohľadne vlastníckych vzťahov je treba vyriešiť žalobou o určenie vlastníctva tak ako to urobil žalobca. Nerozhoduje sa samostatne o neplatnosti osvedčenia, keďže takéto rozhodnutie by nekonštituovalo vlastníctvo inej osoby, ale v konaní je možné vyriešiť ako predbežnú otázku, či údaje obsiahnuté v osvedčení, zodpovedajú skutočnosti».

23. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie (s ktorým v podstate súhlasil i odvolací súd) má aj iné nedostatky, ktoré spôsobujú vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia a v niektorých smeroch aj konštatácie majúce za následok nejasné a nekonkrétne závery pri posudzovaní predmetu sporu.

24. Hoci v bode 34. svojho rozhodnutia súd prvej inštancie dochádza k záveru, že «bolo preukázané, že matka žalovaného, W. B., rod. I., podľa notárskej zápisnice zo dňa 4.6.1997 užívala ako svoju vlastnú „diel 1“ parcely o výmere 190 m² v celosti na podklade neformálneho prevodu od vtedajšieho vlastníka K. T. v roku 1953 za kúpnu cenu 3 000,- Sk», teda z toho, že vydržacia doba začala plynúť v roku 1953, teda v čase platnosti a účinnosti Občianskeho zákonníka z roku 1950, v bode 33. svojho rozhodnutia, po stručnom historickom exkurze o vydržaní vlastníckeho práva podľa obyčajového práva platného na Slovensku, stručne poznamenal, že «Podobné podmienky pre vydržanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti určoval aj zákon č. 141/1950 Zb., Občiansky zákonník účinný od 1.1.1951 do 1.1.1992. Pre vydržanie nehnuteľnosti ustanovoval 10-ročnú lehotu. Medzi požiadavkou oboch uvedených právnych poriadkov bol rozdiel v tom, že obyčajové právo vyžadovalo dobromyseľnosť pri vstupe do držby, kým podľa Občianskeho zákonníka z roku 1950 bola potrebná počas celej vydržacej doby», ale bez toho, že by na zistený skutkový stav aplikoval príslušné predpisy tohto zákonníka (ktorý naostatok nebol účinný do 1. januára 1992). V tomto smere vzhľadom na ním ustálený začiatok vydržacej doby je celkom scestný jeho poukaz na to, že «Podľa prechodného ustanovenia § 566 zákona 141/1950 Zb. vydržacia doba, ktorá začala plynúť pred 1.1.1951, sa skončila najneskôr uplynutím kratšej vydržacej doby stanovenej Občianskym zákonníkom z roku 1950 počítanej od 1.1.1951».

25. Podľa dovolacieho súdu nie sú jasné a zrozumiteľné ani ďalšie závery súdu prvej inštancie. Nie je napr. v odôvodnení rozhodnutia vysvetlené, čím bolo podľa neho «bolo preukázané, že matka žalovaného, W. B., rod. I., podľa notárskej zápisnice zo dňa 4.6.1997 užívala ako svoju vlastnú „diel 1“ parcely o výmere 190 m² v celosti na podklade neformálneho prevodu od vtedajšieho vlastníka K. T. v roku 1953 za kúpnu cenu 3 000,- Sk», alebo záver, že «Tvrdeniu žalovaného zodpovedá to, že jeho rodičia nadobudli neformálnym prevodom i pozemok „diel 1“, že jeho právni predchodcovia mali vydané stavebné povolenie na výstavbu rodinného domu na parcele č. 932/2 k. ú. J. ešte v roku 1953, pozemok nerušene užívali od roku 1953, po smrti matky žalovaného W. B. v roku 2011 sporný diel parcely je vo vlastníctve žalovaného a tiež nebol nikým upovedomený a rušený, že pozemok užíva». Dovolací súd za neúplnú považuje aj konštatáciu, že «Súd nezistil rozpor medzi tvrdením právnej predchodkyne žalovaného, W. B., že nadobudla vlastnícke právo vydržaním podľa predmetného osvedčenia o vydržaní». Súd prvej inštancie riadne nevysvetlil ani to, na základe čoho «vzal v úvahu, že právny predchodca žalovaného a ani sám žalovaný v užívaní parcely neboli nikdy rušení, nie sú známe žiadne nezhody ohľadom dotknutej parcely». Jeho poukaz v tomto smere na výpoveď jediného svedka O. A. je nedostatočný, ktorý sa len «domnieval, že to, čo je ohradené, je aj vo vlastníctve rodičov žalovaného» a tiež, okrem iného, dodal, že «Ako starosta som nemal prehľad, ktoré pozemky kto presne užíva, jedine som bol zainteresovaný vtedy, keď došlo k susedným sporom, ale medzi účastníkmi konania žiadne spory neboli» (a contrario, ak medzi účastníkmi spory neboli, nemal prehľad, kto a aké pozemky užíval).

26. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je založené aj na závere, že «žalobca nepreukázal svoje tvrdenie, že predmetom neformálneho prevodu medzi právnym predchodcom žalovaného a starým otcom žalobcu, nebol „diel 1“».

27. Dôkazné bremeno je inštitútom práva procesného, pretože je nerozlučne spojené s civilným sporovým konaním a prejavuje sa vo výsledku sporu. Dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu, v ktorého záujme je preukázanie pravdivosti ním tvrdených skutočností, zakladajúcich ním tvrdené právo. Na

druhej strane žalovaného zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní skutočností, ktoré vylučujú existenciu uplatňovaného práva, ak jeho existenciu žalobca preukázal (tak napr. rozhodnutia sp.zn. 2Cdo/256/2012 a 6Cdo/95/2011). Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a dôkaznú situáciu konania. V priebehu sporu sa môže meniť, teda môže dochádzať k jeho prerozdeľovaniu. Pri posudzovaní dôkazného bremena na strane tej ktorej strany sporu treba rešpektovať tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, t.j. pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter, sa zásadne nepreukazuje. Na nikom totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti.

28. Podľa dovolacieho súdu súd prvej inštancie riadne nevyriešil ani otázku dôkazného bremena za zistenej situácie, že pred vydaním osvedčenia o vyhlásení o vydržaní vlastníctva žalobca bol evidovaný ako vlastníč spornej nehnuteľnosti a že prečo nebol k vyhláseniu o vydržaní vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti doložené vyjadrenie žalobcu, ktorému posledný zápis v katastri nehnuteľností preukazoval vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti (§ 63 ods. 1 písm. a/, bod. 1 Notárskeho poriadku).

29. Vzhľadom na vyššie uvedené právne závery súdu prvej inštancie (s ktorými súhlasil i odvolací súd) z vykonaných skutkových zistení v žiadnej novej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú a takéto rozhodnutie treba považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07).

30. Po preskúmaní rozhodnutia odvolacieho súdu dospel odvolací súd k záveru, že aj tento rozsudok trpí nedostatkami spočívajúcimi v nedostatočnom, rozpornom a v niektorých častiach až v nezrozumiteľnom odôvodnení v podstatných otázkach, od ktorých záviselo správne rozhodnutie veci. V jeho odôvodnení sa často používa zmätočné označenie strán sporu, čo neprospieva zrozumiteľnosti a presvedčivosti jeho záverov. Napr. v bode 9 odôvodnenia odvolací súd uvádza, že «K dôvodom uvedeným v rozsudku súdu prvej inštancie v podstate vyplýva, že žalovaný nemal uniesť dôkazné bremeno o tom, že by on sám sporný pozemok nadobudol darovaním od svojej matky v roku 1991 (lebo on sa cíti byť jeho vlastníkom a to aj napriek osvedčeniu o dedičstve sp.zn. 7D 132/2011 zo dňa 28.10.2011), alebo v bode 11. uvádza, že «Žalobca síce v odvolaní namietá, že geometrický (polohopisný) plán č. 93-00-25-56-922-430 dokazuje, že jeho rodičia mali mať zameraný dvor o výmere 623 m² a ide o pozemok, ktorý kúpili od p. T., starého otca žalobcu, pričom išlo o zameranie z roku 1956. V prospech tvrdenia odvolania je i výmer ONV v Spišskej Novej Vsi sp.zn. XI-711.2-1954, ktorým bola povolená stavba rodinného domu jeho otcovi O. B. na parc. č. 932/2, čo má súvisieť s polohopisným plánom z roku 1956, ale toto nepreukázali». Za neúplnú považuje odvolací súd aj argumentáciu odvolacieho súdu v bode 13., že «nebol zistený rozpor medzi tvrdením predchodkyne žalovaného matky W. B., že nadobudla vlastnícke právo vydržaním podľa osvedčenia o vydržaní».

31. Aj ohľadne ustálenie skutkového stavu odvolacím súdom («Z uvedeného vyplýva, že ak prijal právny záver súd prvej inštancie, že podľa žaloby mal žalobca nadobudnúť darovacou zmluvou v roku 1991 predmetný pozemok a ďalej Osvedčením o vyhlásení o vydržaní vlastníctva k nehnuteľnosti, ktoré bolo spísané až v roku 1995, tento záver je správny, lebo tvrdenia žalobcu neboli preukázané a sú neudržateľné z hľadiska zisteného skutkového stavu») v plnej miere platí výhrada uvedená vyššie pri hodnotení skutkových záverov súdu prvej inštancie.

32. Vzhľadom na súdmi ustálený začiatok vydržacej doby je celkom scestná aj argumentácia odvolacieho súdu, že «Predpoklady nadobudnutia vlastníctva žalobca ešte podľa obyčajového práva platného na Slovensku nesplnil do 31.12.1950, a súd prvej inštancie aj vysvetlil, prečo aj fakticky držiteľ nemohol sa stať vlastníkom, napr. ak už na začiatku držby vedel držiteľ o tom, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne alebo sa zmocnil nehnuteľnosti bez právneho dôvodu a bol si vedomý toho, že mu vec nepatrí, potom nebol dobromyseľný».

33. Porušením procesného práva dovolateľa na riadne odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu bolo porušené jeho základné právo na spravodlivý proces vyplývajúce z čl. 46 ústavy, čo zakladá vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP), a keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil ostatne uvedenému súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

34. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd v

súlade s jeho rozhodovacou praxou nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobcu týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia vecí.

35. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.